

Sygn. akt IV U 1406/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2013 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Jacek Liszka

Protokolant: st.sekr.sądowy Małgorzata Houda

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2013 roku w Tarnowie na rozprawie

odwołania J. M.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...) w T.

z dnia 15 października 2012 roku nr (...)

w sprawie J. M.

przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...) w T.

przy uczestnictwie B. M.

o ustalenie istnienia ubezpieczenia

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 1406/12

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 22 maja 2013 roku

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 15 października 2012 r. nr (...), powołując się na art. 36 ust. 1 pkt 1, oraz art. 3a, art. 7, art. 16 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) stwierdził ustanie od dnia 1.07.2011 r. ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie: ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno - rentowego dla B. M. z uwagi na podleganie w tym czasie innemu ubezpieczeniu w ZUS z tytułu umowy zlecenia.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł J. M. podnosząc, iż jego żona B. M. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników, gdyż umowa którą zawarła w dniu 1.07.2011 r. to umowa o dzieło. Ponadto podniesiono, iż przedmiotowa decyzja jest niezgodna z art. 9 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdyż w zaistniałym zbiegu ubezpieczeń podlega ona nadal ubezpieczeniu społecznemu rolników z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Dodatkowy tytuł ubezpieczenia nie powstał z uwagi na to, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne jest niższa od obowiązującej najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, a B. M. nie złożyła wniosku o dobrowolne objęcie jej ubezpieczeniem społecznym również z tytułu zawartej w dniu 1.07.2011 r. umowy.

W odpowiedzi na odwołanie Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...) w T. wniosła o jego oddalenie w całości, podnosząc argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji. Ponadto podkreślono, iż ubezpieczona w decyzjach z dnia 8.02.1996 r. i z dnia 21.05.2007 r. została pouczone, że podleganie innemu ubezpieczeniu społecznemu wyklucza ubezpieczenie rolnicze.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

B. M. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy jako małżonek rolnika – J. M. od dnia 26.08.1995 r. W przedmiotowym gospodarstwie wraz z mężem cały czas pracowała uprawiając między innymi warzywa.

Dowód: - akta KRUS,

- zeznania J. M. – k. 49v,

- zeznania B. M. – k. 49-50.

Dodatkowo od dnia 1.06.2007 r. ubezpieczona zarejestrowała działalność gospodarczą polegającą na prowadzeniu sklepu znajdującego się na świetlicy w remizie w centrum miejscowości B. pozostając przy tym w ubezpieczeniu rolniczym z uwagi na spełnianie przesłanek z art. 5a ustawy.

Dowód: - akta KRUS,

- zeznania J. M. – k. 49v,

- zeznania B. M. – k. 49-50.

W dniu 1.07.2011 r. B. M. zawarła z Zakładem (...) w S. pierwszą umowę zlecenia mocą której zleceniobiorca miał wykonywać nadzór i prace porządkowe na placu zabaw dla dzieci, który znajduje się w centrum miejscowości B.. Ubezpieczona w ramach tej umowy oraz następnych zawartych w dniach 1.11.2011 r. i 14.05.2012 r. kosiła trawę na tym placu, plewiła krzewy oraz utrzymywała na bieżąco czystość (np. usuwała śmieci z koszy). Zarówno mąż J. M., jak i dzieci pomagały w wykonywaniu tych czynności wynikających z przedmiotowych umów.

Dowód: - akta KRUS,

- zeznania J. M. – k. 49v,

- zeznania B. M. – k. 49-50,

- dokumenty dołączone do odwołania – k. 10-25,

- pisemna informacja (...) w S. – k. 41.

B. M. była zgłoszona do ubezpieczenia społecznego w ZUS w okresach od 1.07.2011 r. do 31.12.2011 r. oraz od 14.05.2012 r. do 31.05.2012 r. jako osoba wykonująca umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług przez płatnika składek Zakład (...) w S.. Zgłoszenie do ubezpieczeń od dnia 1.07.2011 r. dotyczyło jedynie obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego. Dnia 11.05.2012 r. płatnik składek przekazał do ZUS formularz ZUS KOA (zgłoszenie korekty podlegania ubezpieczeniom społecznym lub zdrowotnemu) zgodnie z którym B. M. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu w okresie od 1.07.2011 r. do 31.12.2011 r. Zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego od dnia 14.05.2012 r. płatnik składek przekazał do ZUS dnia 18.05.2012 r. W dniu 22.06.2012r. płatnik składek ponownie złożył korekty raportów rozliczeniowych dotyczących B. M. za okres od 1.07.2011 r. do 31.12.2011 r. wykazując podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w wysokości „zero”. Pismem z dnia 30.07.2012 r. płatnik składek zwrócił się do ZUS o anulowanie okresów ubezpieczenia za okresy od 1.07.2011 r. do 31.12.2011 r. oraz od 14.05.2012 r. do 31.05.2012 r. Dnia 23.08.2012 r. ZUS zawiadomił płatnika składek o wszczęciu postępowania wyjaśniającego, po czym płatnik

przekazał do ZUS kolejne korekty raportów rozliczeniowych za okres od lipca 2011 r. do grudnia 2011 r. deklarując podstawy wymiaru składek ubezpieczeniowych w związku z czym ZUS zakończył postępowanie w powyższej sprawie. Zakład (...) w S. nie zalega z opłatą składek za okres od lipca 2011 r. do grudnia 2011 r. oraz za maj 2012 r.

Dowód: - akta KRUS,

- dokumenty dołączone do odwołania – k. 10-25,

- pisemna informacja (...) w S. – k. 41,

- pisemna informacja (...) Oddział w T. – k. 45.

Sąd pozytywnie ocenił dowody z dokumentów, w szczególności zalegających w aktach rentowych oraz zgromadzonych w toku postępowania, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna, nie budziły wątpliwości Sądu. Dokumenty te nie były ponadto kwestionowane przez strony postępowania zatem brak było jakichkolwiek podstaw – także takich, które należałoby uwzględnić z urzędu – by dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego w tym wynikającego z art. 244 i art. 245 kpc.

Wiarygodne w ocenie Sądu były także zeznania J. M. i B. M.. Korespondowały one z materiałem dowodowym zgromadzonym w niniejszej sprawie. Depozycje te nie zawierały żadnych wewnętrznych sprzeczności, były logiczne i spójne. Razem wzięte dały pełny i jasny obraz badanej rzeczywistości.

Sąd rozważył, co następuje:

Odwołanie podlega oddaleniu.

Przechodząc do oceny merytorycznej omawianego stanu faktycznego należy wskazać, iż zastosowanie znajdują tu przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.). Zakres podmiotowy ubezpieczenia społecznego rolników określa art. 7 ust 1 pkt 1 i 2 oraz art. 16 ust. 1 pkt 1 i 2 i ust. 3 ustawy. Ubezpieczeniu temu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny oraz domownik rolnika – jeżeli ten rolnik lub domownik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z art. 5 ustawy przepisy ustawy dotyczące ubezpieczenia rolnika i świadczeń przysługujących rolnikowi stosuje się także do małżonka rolnika, chyba że ten małżonek nie pracuje w gospodarstwie rolnika ani w gospodarstwie domowym bezpośrednio związanym z tym gospodarstwem rolnym.

Z kolei zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w ZUS podlegają, między innymi osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej "zleceniobiorcami", oraz osobami z nimi współpracującymi.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, iż zaskarżona decyzja Prezesa KRUS była prawidłowa, gdyż ubezpieczona zawierając i wykonując umowę zlecenia z Zakładem (...) w S. została wyłączona z mocy prawa z ubezpieczenia społecznego rolników z uwagi na istnienie tytułu do obowiązkowego ubezpieczenia społecznego w ZUS (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

Nie może być wątpliwości, iż zarówno okoliczność wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia, czy też prowadzenia działalności gospodarczej ma wpływ na kwestie ubezpieczenia społecznego rolników. W odwołaniu od zaskarżonej decyzji ubezpieczona podnosiła, iż zawarte z Zakładem (...) w S. umowy nie były umową zlecenia, czy też świadczenia usług, lecz umową o dzieło. Takie twierdzenie nie znajduje oparcia w ustalonym stanie faktycznym,

gdyż zarówno treść tych umów (choćby użycie w nich na określenie stron słów „zleceniodawca, zleceniobiorca”), jak i sposób ich wykonywania wskazują właśnie na cechy umowy zlecenia, ewentualnie umowy o świadczenie usług.

Od umowy zlecenia umowę o dzieło odróżnia bowiem konieczność jej sfinalizowania w każdym wypadku konkretnym i sprawdzalnym rezultatem. Czyli jest to umowa rezultatu, a nie jak umowa zlecenia, czy też świadczenia usług do której stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu – umowa starannego działania. Występuje tu także obowiązek osobistego wykonania dzieła przez przyjmującego zamówienie (por. Grzegorz Koziół w: Komentarz do art. 627 kc LEX, 2010). Tymczasem jak wynika z ustalonego stanu faktycznego zadaniem ubezpieczonej było bieżące utrzymanie czystości na placu zabaw, a więc była to typowa umowa starannego działania, w wykonywaniu której pomagali jej przecież najbliżsi.

Ponadto odwołujący powoływał się na art. 9 ust 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, iż w związku z zaistniałym zbiegiem ubezpieczeń na tej podstawie jego żona w spornym okresie nadal podlega ubezpieczeniu społecznym rolników. Zgodnie z tym przepisem osoba, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 - prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1 - podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu wykonywania umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, oraz współpracy przy wykonywaniu tych umów podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność. Może ona dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnymi i rentowymi również z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4.

Mając na uwadze powyższy przepis należy podnieść, iż nie znajduje on zastosowania w omawianym stanie faktycznym, gdyż mowa jest w nim o zbiegu tytułów ubezpieczenia powszechnego w ZUS, a nie jak w tym przypadku w dwóch oddzielnych organach ubezpieczeniowych to jest w ZUS i dla rolników w KRUS (na podstawie art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników B. M. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie podlegała ubezpieczeniu w ZUS).

Warto jeszcze przytoczyć ugruntowane stanowisko judykatury dotyczące rozważanych w niniejszym postępowaniu kwestii, zgodnie z którym przymus ubezpieczeń emerytalnego i rentowego na podstawie umowy agencyjnej lub zlecenia (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) dotyczy również osoby podlegającej z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników (patrz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16.10.2007 r., I UK 123/07, OSNP 2008/23-24/363 oraz z dnia 4.04.2011 r., II UK 373/10).

Także w wyroku z dnia 16.10.2008 r., III UK 47/08, OSNP 2010/5-6/80 Sąd Najwyższy stwierdził, iż osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia podlegają obowiązkowi ubezpieczeń społecznych z tych tytułów z mocy art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy systemowej, od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy (art. 13 pkt 2 ustawy). W konsekwencji, jeżeli osoby takie są rolnikami, tracą możliwość dalszego pozostawania w ubezpieczeniu rolniczym. Wynika to wprost z art. 7 ust. 1 in fine oraz art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, stanowiących, że ubezpieczeniu temu może podlegać z mocy ustawy tylko rolnik, który nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu oraz z art. 5a tej ustawy, który możliwość pozostania w ubezpieczeniu rolniczym przewiduje wyłącznie w odniesieniu do rolnika podejmującego pozarolniczą działalność gospodarczą, która jest - co warto w tym miejscu zaznaczyć - odrębnym od umowy zlecenia czy umowy agencyjnej tytułem podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego.

Ponadto w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3.09.2009 r. (II UK 29/09, OSNP 2011/9-10/129), Sąd ten stwierdził, iż warunek niepozostawania przez rolnika w stosunku pracy (służbowym) z art. 5a ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie oznacza, że ubezpieczenia społeczne rolników nie wyłączała inna jego działalność, z którą ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wiązała obowiązek podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (np. zlecenie - art. 6 ust. 1 pkt 4 tej ustawy).

Kluczowe znaczenie ma zatem odpowiedź na pytanie czy w takiej sytuacji rolnik z tytułu wykonywania umowy zlecenia podlega ubezpieczeniom społecznym na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Odpowiedź

jest pozytywna w przedmiotowej sprawie. Wykonywanie zlecenia stanowi samodzielną podstawę podlegania ubezpieczeniom społecznym (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o sus). Jeżeli zatem powstaje inny tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym w systemie powszechnym - w tym przypadku z racji wykonywania zlecenia - to ma on pierwszeństwo przed ubezpieczeniem społecznym rolników. Zatem jedyny wyjątek przewidujący pierwszeństwo dla ubezpieczenia społecznego rolników, a ściślej możliwość pozostania w tym ubezpieczeniu, przewidziany jest dla działalności gospodarczej (art. 5a ustawy). Inne tytuły powszechnego ubezpieczenia społecznego wykluczają stosowanie tego rozwiązania.

Odnosząc się do zarzutów z odwołania dotyczących naruszenia przepisów kpa należy stwierdzić, że były one bezprzedmiotowe dla merytorycznego rozstrzygnięcia. W rozumieniu art. 1 kpc sprawami cywilnymi są również sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, a więc sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych. Od momentu wniesienia odwołania do sądu rozpoznawana sprawa staje się sprawą cywilną, podlegającą rozstrzygnięciu wedle reguł właściwych dla tej kategorii. Odwołanie pełni rolę pozwu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 105/98, OSNAPiUS 1999, nr 16, poz. 529 oraz postanowienie z dnia 29 maja 2006 r. I UK 314/05, OSNP 2007 nr 11-12, poz. 173). Jego zasadność ocenia się zatem na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego. Postępowanie sądowe, w tym w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Sąd ubezpieczeń społecznych - jako sąd powszechny - może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego jako przedmiotu odwołania (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1980 r., III CZP 43/80, OSNCP 1981 nr 8, poz. 142, z dnia 27 listopada 1984 r., III CZP 70/84, OSNCP 1985 nr 8, poz. 108 oraz z dnia 21 września 1984 r., III CZP 53/84, OSNCP 1985 nr 5-6, poz. 65). W związku z tym jest oczywiste, że wśród przewidzianych w kpc sposobów rozpoznania odwołania przez sąd nie przewidziano stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego, nie jest też możliwe uchylene zaskarżonej decyzji przez sąd I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu (por. wyrok SN z 2010-04-27, II UK 336/09, wyrok SN z 2010-02-09, I UK 151/09). Sąd pierwszej instancji albo oddala odwołanie, albo, uznając je za zasadne, zmienia zaskarżoną decyzję.

Z powyżej przedstawionych względów, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego oraz art. art. 477¹⁴ § 1 kpc Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.